

Filištínci a ich boj so Židmi

Branislav Krasnovský

21. mája 2021 ✚ *História*

Filištínci (Pelištejci, Pelištim) je nešemitský národ, ktorý prišiel na Blízky východ z Kréty ako jeden z Morských národov. Práve Morské národy zapríčinili okolo roku 1200 pred Kristom totálne preformátovanie staroorientálneho sveta, pod ich útokmi sa rozpadla známa ríša Chetitov, zničili Ugarit, vyspelú civilizáciu na Cypre a dokonca ohrozili aj Egypt.

Pojem Morské národy pochádza zo starej egyptčiny (faraón Meremptah a Merenptahov nápis). Dnes sa medzi Morské národy zaraďujú Frýgovia a Lýdovia, ktorí vytvorili svoje štáty na troskách Chetitskej ríše na území dnešného centrálneho a východného Turecka, Filištínci (Blízky východ), Akawaša (prenikli na územie Mykénskej kultúry), Lukka (západná Anatólia v Turecku), Turša, Tyrsennoi (Etruskovia v severnom a strednom Taliansku), Šerden (štát na Sardínii) a Šekleš (Sikulovia na Sicílii).

Morské národy

zdroj: weaponsandwarfare.com

Príslušníci Morských národov boli s vysokou pravdepodobnosťou indoeurópskeho pôvodu a konkrétne v prípade Filištíncov vedci najčastejšie spomínajú teóriu o ich minojskom pôvode (Kréta). Najdostupnejšie informácie o konci minojskej a mykénskej civilizácie poskytujú známe Homérove básne Iliada a Odysea, ďalej báj o trójskom hrdinovi Aeneovi, alebo Herodotove *Dejiny* (Frýgovia, Lýdovia). V prípade Filištíncov je veľmi cenným zdrojom poznania Biblia.

Na území Blízkeho východu si Filištínci založili päť mestských štátov – Gaza, Ašdod, Aškelon, Gat a Ekron. Židia sami vnímali Filištíncov ako nešemitský národ, Filištínci boli na rozdiel od blízkovýchodných semitských národov neobrezaní. Príbuznosť s Krétou a Mykénami potvrdili aj archeologické výskumy v Ekroni alebo Gaze. Prorok Amos vyslovene píše (Amos 9,7) „Či som nevyviedol (v kontexte hovorí Boh

) Izrael z egyptskej krajiny, Filištíncov z Kaftoru a Aramejčanov z Kíru?“ Kaftor je jedno zo starovekých pomenovaní Kréty.

O krétskom pôvode Filištíncov hovorí aj prorok Jeremiáš (Jeremiáš 47,4): „*Pre deň, ktorý prišiel zničiť všetkých Filištíncov a vyhubiť Týru a Sidonu posledné zvyšky spojencov. Áno, Pán zničí Filištíncov, zvyšky ostrova Kaftor.*“ (Týros a Sidon sú foinické mesta, Foiničania neskôr participovali na vzniku fenického Kartága v severnej Afrike a takisto udržiavali veľmi korektné vzťahy s Etruskami, ktorí boli ich prirodzení spojenci v boji proti Grékom v západnom Stredomorí a neskôr Rímu.)

Na známom disku z Faistu z dosiaľ nerozlúšteným nápisom sa nachádza piktogram, pripomínajúci vyobrazenie bojovníkov kmeňa Pelest, ktorý nápadne pripomína bojovníkov Morských národov z egyptských reliéfov (zádušný chrám Ramzesa III. v Medinet Habu).

Filištínci boli teda Indoeurópania, hovorili indoeurópskym jazykom vzdialene pripomínajúcom mykénčinu, neskôr sa však v ich reči objavili aj semitské prvky a pojmy. Je to pochopiteľné, Blízky východ bol vždy miestom, kde sa stretávali záujmy viacerých etníc a etnické miešanie nebolo nič neobvyklé. Filištínske mená Píkol (veliteľ Abimelechových jednotiek v Gerare), Goljat (Goliáš), Dalila, Achíš/Anchís (filištínsky kráľ) sú mená indoeurópskeho pôvodu.

Filištínci, Pentapolis

zdroj: wikimedia commons

Filištínci mali iné náboženstvo ako Izraeliti. Boli polyteisti, nemali jediného boha, ich hlavným bohom bol rybáci boh Dagon (Kniha Sudcov 16,23): „*Filištínski náčelníci sa zišli, aby priniesli svojmu bohu Dagonovi veľkolepú obeť a slávili radovánky. A volali: „Náš boh dal nám do ruky Samsona, nášho nepriateľa.*“ Príbeh Samsona, ktorého zradila Dalila, Filištínci ho oslepili, ostrihali mu vlasy – zdroj sily a uvrhli do väzenia netreba azda žiadnemu katolíkovi predstavovať. Rovnako ako vyústenie celej Samsonovej drámy. Keď uväznenému Samsonovi dorástli vlasy, získal späť svoju silu zručil nosné stĺpy a na svojich väzňateľov strhol strechu filištínskeho chrámu (Kniha Sudcov kapitoly 13–16 obsahujú množstvo informácií o Filištíncoch a Samsonovi).

Samson a Dalila

Zdroj: wikimedia commons

Filištínci boli veľmi dobrí bojovníci, v dobe Sudcov ovládli veľkú časť pobrežnej pláne na území Palestíny. Mali podobne ako Chetiti či Mykénčania rozvinuté bojové vozatajstvo, ovládali tajomstvo výroby železných zbraní. Uštedrili Izraelitom množstvo porážok a dokonca na krátku dobu získali do svojich rúk aj Archu zmluvy, tú však so strachom vrátili, pretože kto sa Archy zmluvy z Filištíncov dotklo, umrel. O Filištíncoch sa píše pomerne podrobne v Pentateuchu, knihe Jozue, 1. knihe Samuelovej, v 1. knihe kráľov a pod.

Moc Filištíncov nad Izraelitmi definitívne zlomil kráľ Dávid, ktorý ešte ako pastier zabil prakom vychýreného filištínskeho bojovníka Goliáša, Filištínci boli pod izraelskou nadvládou aj počas vlády Dávidovho syna Šalamúna. Keď však Šalamún umrel, Izraelské kráľovstvo sa rozpadlo na dve časti (severný Izrael a južnú Judeu), Filištínci sa spod izraelskej nadvlády oslobodili a obnovili svoju štátnosť. V nasledujúcom období so striedavými úspechmi bojovali nielen proti Judei proti Izraelcom a Judejcom, ale aj proti Kanaáncom a príslušníkom iných blízkovýchodných národov. Ich význam postupne upadal, keď Asýrčania obsadili Blízky východ znamenalo to definitívny koniec filištínskej štátnosti. Väčšinu filištínskych miest obsadili Asýrčania, Gazu zas Egypťania.

Dávid a Goliáš

zdroj: wikimedia commons

Definitívny koniec Filištíncov súvisí s preformátovaním Blízkeho východu Novobabyloncami a následne s perzskou inváziou. Keď sa po porážke Alexandrom Macedónskym a rozpade Perzskej ríše zmocnili Blízkeho východu macedónski Seleukovci, Židia obnovili čiastočne svoju štátnosť, indoeurópski Filištínci už boli definitívne minulosťou. Po porážke Židov (zničenie Jeruzalema v roku 70 A.D., porážka Bar Kochbu v roku

135 A.D.) vytvorili Rimania novú provinciu Palestína. Nový názov prebral postupne celý svet, dnešní moslimskí Palestínci však nemajú s Filištíncami okrem mena nič spoločné.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/filistinci-a-ich-boj-so-zidmi/>